

**UCHWAŁA NR VIII/61/2024
RADY POWIATU GNIĘŻNIEŃSKIEGO**

z dnia 28 listopada 2024 r.

w sprawie uchwalenia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gnieźnieńskim na lata 2025-2027.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zmianami) Rada Powiatu Gnieźnieńskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gnieźnieńskim na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Gnieźnieńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu Gnieźnieńskiego

Dariusz Pilak

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Gnieźnieńskim na lata 2025 - 2027

Spis treści

WSTĘP	3
I. DIAGNOZA SYSTEMU WSPARCIA RODZIN NA TERENIE POWIATU GNEŹNIEŃSKIEGO	4
I.1. Stan obecny i działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym.....	4
II. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU GNEŹNIEŃSKIEGO	6
II.1. Rodzinna piecza zastępcza	6
II.2. Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatora	7
II.3. Praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	9
II.4. Objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną i prawną rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych	9
II.5. Współpraca z instytucjami.....	10
II.6. Realizowane działania wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze	10
II.7. Projekt „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w subregionie konińskim” ..	12
III. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA	12
III.1. Opieka i wychowanie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.	13
III.2. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	14
III.3. Mieszkania treningowe	15
IV. WNIOSKI Z DIAGNOZY PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU GNEŹNIEŃSKIEGO	16
V. CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2025-2027	19
VI. CZAS REALIZACJI I ADRESACI PROGRAMU	24
VII. OKOLICZNOŚCI MAJĄCE WPŁYW NA REALIZACJĘ PROGRAMU	24
VIII. KOORDYNACJA PROGRAMU	25
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	25
X. MONITORING	25
SPIS TABEL.....	27

WSTĘP

Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych należy do zadań własnych powiatu. Podstawą przygotowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 – 2027 w powiecie gnieźnieńskim jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z powyższym zapisem program powinien zawierać między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Celem programu jest promocja, rozwój nowych i wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, jak również pomoc pełnoletnim wychowankom w usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej wyznacza kierunki działań w perspektywie kolejnych trzech lat, z uwzględnieniem źródła finansowania, które jest niezbędne do ich realizacji. Przedstawiony program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie gnieźnieńskim. Program został przygotowany na podstawie diagnozy sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz o aktualne potrzeby wynikającej z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano m.in. sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, sprawozdania i informacje własne tuż. Centrum oraz informacje przekazywane przez ośrodki pomocy społecznej. Cele szczegółowe i kierunki działań określone w niniejszym Programie zostały ustalone na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz rozpoznania środowisk rodzin zastępczych i ich zgłaszanych potrzeb. Określone kierunki działań uwzględniają potrzeby w zakresie pieczy zastępczej oraz zintegrowaną współpracę z osobami i instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny. W programie położono nacisk na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej oraz stworzenie warunków dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej mających na celu uzyskanie przez nich samodzielności życiowej, a tym samym funkcjonowanie poza systemem pomocy społecznej.

W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i uzupełnieniom.

I. DIAGNOZA SYSTEMU WSPARCIA RODZIN NA TERENIE POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO

I.1. Stan obecny i działania w zakresie wspierania rodziny w środowisku lokalnym

Dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej powiat zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej. Stanowiąc bliskie dziecku środowisko, pozwala nawiązać nowe, a czasem jedyne więzi emocjonalne, a tym samym zapobiec negatywnym dla rozwoju dziecka skutkom sieroctwa. Zadaniem rodzinnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego właściwe wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do rodziny biologicznej bądź do momentu przysposobienia lub usamodzielnienia się. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno przede wszystkim zapewniać możliwości zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych w sytuacji, gdy rodzina naturalna nie jest w stanie tych potrzeb zaspokoić. Piecza zastępcza powinna: przygotować dziecko do odpowiedzialnego i samodzielnego życia oraz pokonywania trudności życiowych; wpajać prawidłowe normy funkcjonowania w społeczeństwie; podtrzymywać kontakty z rodziną i rówieśnikami. Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletniości, a w przypadku kontynuowania nauki – nie dłużej niż do 25 roku życia. Dla osób legitymujących się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności warunek kontynuowania nauki nie obowiązuje.

Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej powinni mieć świadomość czasowości opieki nad dzieckiem oraz brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodziną zastępczą może zostać małżeństwo lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej. Osoby, które pełnią funkcję rodziny zastępczej powinny dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej; mieć pełnię władzy rodzicielskiej; wypełniać obowiązek alimentacyjny (w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego); mieć pełną zdolność do czynności prawnych; być zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co należy potwierdzić odpowiednim zaświadczeniem lekarskim i pozytywną oceną predyspozycji i motywacji sporządzoną przez psychologa. Rodzice zastępczy powinni zapewnić dziecku odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe umożliwiające dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, w tym: rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje problematykę wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym działania profilaktyczne skierowane do rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności, zbudowanie mechanizmów pracy z rodziną dziecka, organizację systemu pieczy zastępczej oraz problematykę usamodzielnień pełnoletnich wychowanków pieczy. Podejmowane działania w gminie powinny zapewnić rodzinie taką

pomoc, aby w jej efekcie wyeliminowane zostało zagrożenie rozpadu rodziny i oddzielenia od niej dziecka.

W celu dokonania diagnozy sytuacji opiekuńczej na terenie powiatu gnieźnieńskiego Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie, wystąpiło do wszystkich ośrodków pomocy społecznej o dane niezbędne do dokonania analizy. Poniżej przedstawiono tabele, z których wynika, z iloma rodzinami pracują w gminach asystenci, w przypadku, gdy dziecko pozostaje w rodzinie oraz w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 1. Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny w poszczególnych gminach w latach 2022- VI 2024

Gmina	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Kłecko	11	14	13
Niechanowo	10	9	7
Gmina i Miasto Witkowo	18	30	23
Czarniejewo	11	14	14
Mieleszyn	9	6	5
Kiszkowo	0	0	0
Trzemeszno	11	13	7
Gniezno	5	5	6
Miasto Gniezno	40	39	35
Łubowo	6	1	6
SUMA	114	105	104

Źródło: dane własne PCPR pozyskane mailowo od poszczególnych gmin

Tabela 2. Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w poszczególnych gminach w latach 2022- VI 2024

Gmina	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Kłecko	1	1	1
Niechanowo	0	0	0
Gmina i Miasto Witkowo	1	1	3
Czarniejewo	3	3	1
Mieleszyn	0	0	0
Kiszkowo	0	0	0
Trzemeszno	1	1	3
Gniezno	1	1	1
Miasto Gniezno	8	13	11
Łubowo	1	1	1

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie pozyskane mailowo od poszczególnych gmin

Niepokojący jest fakt braku w większości gmin objęcia przez asystentów rodzin opieką rodziców biologicznych, których dzieci zostały zgodnie z Postanowieniem Sądu umieszczone w rodzinach zastępczych.

Kolejna tabela przedstawia formy wsparcia oferowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu gnieźnieńskiego.

Tabela 3. Formy wsparcia proponowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej zlokalizowanej na terenie powiatu

Ośrodek Pomocy Społecznej	Poradnictwo specjalistyczne	Mediacje rodzinne	Placówki wsparcia dziennego	Praca socjalna	Przydzielenie asystenta rodziny	Nieodpłatna pomoc prawna
GOPS Gniezno	realizowane	-----	-----	realizowane	realizowane	-----
MGOPS Kłecko	-----	-----	-----	realizowane	realizowane	realizowane
MGOPS Czarniejewo	realizowane	-----	-----	realizowane	realizowane	realizowane
GOPS Kiskowo	realizowane	-----	-----	realizowane	-----	-----
OPS Mieleszyn	-----	-----	-----	realizowane	realizowane	-----
OPS Niechanowo	realizowane	-----	-----	realizowane	realizowane	-----
GOPS Witkowo	-----	-----	-----	realizowane	realizowane	-----
GOPS Łubowo	realizowane	realizowane	-----	realizowane	realizowane	-----
MOPS Gniezno	realizowane	-----	realizowane	realizowane	realizowane	-----
OPS Trzemeszno	realizowane	-----	realizowane	realizowane	realizowane	-----

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie pozyskane mailowo od poszczególnych gmin

Z powyższego zestawienia wynika, że gminy w minimalnym stopniu oferują rodzinom, wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, formy wsparcia. Najwięcej form w pracy z rodziną stosuje GOPS Łubowo, MGOPS Czarniejewo, OPS Trzemeszno oraz Miasto Gniezno. Brak wsparcia może być jednym z czynników warunkujących ciągły wzrost liczby dzieci, umieszczanych w pieczy zastępczej.

II. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU GNIĘŹNIEŃSKIEGO

II.1. Rodzinna piecza zastępcza

Naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym przekazywane są wartości niezbędne do prawidłowego funkcjonowania dziecka w społeczeństwie jest rodzina biologiczna. W sytuacji, kiedy rodzina zawodzi i nie wypełnia prawidłowo powierzonych funkcji względem dziecka podejmowane są działania wspierające i pomocowe w celu zniwelowania pojawiających się trudności. Zadania te w pierwszej kolejności wykonuje gmina zwykle przy pomocy asystentów rodziny lub pracowników socjalnych. Jednakże nie zawsze działania te przynoszą oczekiwane rezultaty i wówczas zachodzi konieczność zapewnienia dziecku opieki w systemie pieczy zastępczej. Rolą systemu pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawa powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Opieka nad dzieckiem może być zapewniona poprzez umieszczenie dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Rodzinę zastępczą tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których na mocy Postanowienia Sądu umieszczono dzieci. Rodziny zastępcze spokrewnione tworzą osoby najbliższe dziecku tj. dziadkowie lub pełnoletnie rodzeństwo. Rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe tworzą osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. W rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego umieszczane są dzieci w sytuacjach nagłej konieczności zapewnienia im opieki np. w przypadku przemocy w rodzinie. W rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych umieszczane są dzieci o specjalnych potrzebach wynikających z niepełnosprawności lub nieletnie matki z dziećmi. W rodzinnym domu dziecka może przebywać

łącznie do 8 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność.

Z poniższych tabel wynika, że na terenie powiatu gnieźnieńskiego z roku na rok rośnie liczba rodzin zastępczych niezawodowych i spokrewnionych oraz liczba dzieci w nich umieszczonych.

Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych w latach 2022- VI 2024

Typ rodziny	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Spokrewnione	81	78	83
Niezawodowe	54	63	69
Zawodowe / specjalistyczne	11	12	11
Pogotowie rodzinne	2	1	1
RDD	2	1	1
SUMA	150	155	165

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Tabela 5. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2022- IV 2024

Typ rodziny	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Spokrewnione	106	101	112
Niezawodowe	86	101	114
Zawodowe / specjalistyczne, Pogotowie Rodzinne/RDD	61	58	54
SUMA	253	260	280

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Należy podkreślić, że w zestawieniu z liczbą umieszczanych dzieci zapotrzebowanie na rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe jest obecnie bardzo duże.

II.2. Wsparcie rodzin zastępczych przez koordynatora

Rodziny zastępcze, na ich wniosek, są wspierane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, a w stosunku do pozostałych rodzin zastępczych zadania te wykonuje Organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Na jednego koordynatora przypada nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Koordynator to osoba, która współdziała z rodziną zastępczą i osobami, instytucjami (rodzina biologiczna, OPS, poradnia, przychodnia zdrowia, szkoła itp.) w celu rozwiązywania różnych problemów rodziny zastępczej i dziecka. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej otaczają rodziny zastępcze wsparciem, budując z nimi więź terapeutyczną oraz podejmują wspólne działania mające na celu rozwiązanie bieżących trudności wynikających z funkcjonowania rodziny. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonują swoje obowiązki ustawowe w ramach zadaniowego czasu pracy, głównie w bezpośrednim kontakcie z rodziną i wychowankiem w ich środowisku domowym oraz podejmując systematyczną współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi oraz kuratorami sądowymi.

Koordynatorzy do najczęstszych problemów występujących w rodzinach zastępczych zaliczają:

- zaburzenia więzi dzieci,
- trudności szkolne,

- trudności w kontaktach rodziny zastępczej z rodziną biologiczną,
- trudności okresu dojrzewania wychowanków,
- zaburzenia FAS,
- brak wzajemnego zrozumienia wynikający z różnicy pokoleniowej pomiędzy dzieckiem a opiekunem, przede wszystkim w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- niskie kompetencje wychowawcze opiekunów przede wszystkim w rodzinach zastępczych spokrewnionych,
- zaburzenia zachowania i emocji u dzieci.

Tabela 6. Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora w latach 2022-VI 2024

Rodzaj wsparcie rodzin zastępczych	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Rodziny objęte wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	45	128	135
Rodziny objęte wsparciem Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (pracownika socjalnego, specjalisty pracy z rodziną)	105	27	30

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Tabela 7. Działania w zakresie pracy z rodziną:

Lp.	Zadania	2022	2023	VI 2024
1.	Liczba rodzin objętych opieką koordynatora, pracownika socjalnego i specjalisty pracy z rodziną	150	155	165
2.	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	253	260	280
3.	Liczba wizyt w rodzinach zastępczych	747	1376	761
4.	Liczba stworzonych Planów Pomocy Dziecku	599	537	260
5.	Liczba opinii dotyczących funkcjonowania rodziny wysłanych do sądów rodzinnych	509	537	260
6.	Liczba stworzonych Planów Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków w rodzinach zastępczych	17	15	5
7.	Liczba dzieci nad którymi pełniona jest opieka prawna	-	-	-
8.	Udział w spotkaniach rodziców biologicznych z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej	47	110	79
9.	Liczba dzieci, które powróciły do rodziców biologicznych	2	6	1
10.	Liczba dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zgłoszonych do Ośrodka Adopcyjnego	18	7	17
11.	Liczba dzieci przysposobionych	1	5	1
12.	Udział w Zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	12	14	6

13.	Poradnictwo specjalistyczne / rozmowy wspierające	171/230	549	399
14.	Diagnoza psychofizyczna dziecka	40	84	81
15.	Opinia psychologiczna	108	91	51

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

II.3. Praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej

Przebywanie dziecka w pieczy zastępczej powinno mieć charakter tymczasowy. Poważnym problemem jest fakt, iż najczęściej po umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej rodzina biologiczna nie zostaje objęta pomocą asystenta rodziny w celu pracy z rodziną i umożliwienia powrotu dziecka do rodziny. Bardzo często jest to powodem przedłużającego się pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a także uniemożliwienie jego przysposobienia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, dbając o prawidłowe funkcjonowanie rodzin zastępczych, jednocześnie zabiega o stworzenie warunków sprzyjających powrotowi dzieci do domów rodzinnych. W tym zadaniu niezbędna jest współpraca z ośrodkami pomocy społecznej. Każdorazowo asystenci rodziny zapraszani są na posiedzenia Zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Pracownicy Zespołu wspierają rodziców biologicznych i wskazują możliwości poprawy ich sytuacji życiowej, zachęcają do podjęcia terapii, pracy zawodowej. Zachęcają do zabawy z dzieckiem i pogłębienia relacji. W spotkaniach oprócz koordynatora wielokrotnie uczestniczy psycholog, który ocenia więzi dzieci z rodzicami oraz udziela wsparcia i porad rodzicom.

II.4. Objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną i prawną rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych

Rodziny zastępcze mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oferowanego przez Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, jakim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie. Rodziny zastępcze mają możliwość korzystania z konsultacji psychologicznych prowadzonych przez psychologów działu ds. pieczy zastępczej, którzy wspomagają rodziny zastępcze, mające trudności z określoną grupą problemów wychowawczych, a także udzielają indywidualnych konsultacji. Ponadto zapewniają rodzinom zastępczym poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji rodzicielskich. W ramach świadczonej pomocy zatrudnieni w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie psychologowie interweniują w sytuacjach kryzysowych udzielając wsparcia psychologicznego członkom rodzin przeżywających trudne sytuacje życiowe, a także nowym rodzinom zastępczym – szczególnie w okresie początkowym po przyjęciu dziecka - prowadzą oddziaływania terapeutyczne wspomagające rozwiązywanie problemów w rodzinach zastępczych, - udzielają porad. Wszystkim dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej sporządzana jest diagnoza psychologiczna, która stanowi podstawę do opracowania planu pomocy dziecku. Dzieciom wymagających szczególnego wsparcia organizuje się terapię psychologiczną oraz konsultacje specjalistyczne. Psychologowie Zespołu sporządzają opinie psychologiczne pod kątem posiadania odpowiednich predyspozycji i motywacji do sprawowania funkcji rodziców w pieczy zastępczej. Wspierają rodziny zastępcze poprzez bieżące konsultacje, spotkania o charakterze wspierającym. Psychologowie wspólnie z koordynatorem odwiedzają rodziny

zastępcze w środowisku rodzinnym stosują psychoedukację, poradnictwo oraz monitorują funkcjonowanie środowiska rodzinnego, w którym wychowują się dzieci.

Tabela 8. Liczba udzielonych porad specjalistycznych w latach 2022- VI 2024

	Rok		
	2022	2023	VI 2024
Liczba udzielonych porad specjalistycznych	171	549	399

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

II.5. Współpraca z instytucjami

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie aktywnie współdziała z instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej. Partnerami w realizacji zadań są:

- Ośrodki pomocy społecznej,
- Sąd Rejonowy w Gnieźnie, Sąd Rejonowy w Słupcy, Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- Wielkopolski Ośrodek Adopcyjny,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Placówki wsparcia dziennego,
- Placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- Placówki oświatowe,
- Policja,
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- Organizacje pozarządowe ,
- Kościoły,
- Placówki służby zdrowia.

Współpraca z wyżej wymienionymi podmiotami ma na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny. Charakteryzuje się dynamiką działań oraz ukierunkowana jest na rozwiązywanie bieżących problemów i potrzeb, ze szczególnym uwzględnieniem działań mających na celu najdłuższe utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej, a w przypadku umieszczenia w pieczy zastępczej jak najszybszy jego powrót do rodziny.

II.6. Realizowane działania wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie – Organizator rodzinnej pieczy zastępczej organizuje i propaguje szereg inicjatyw wspierających rodzicielstwo zastępcze. Organizowane są corocznie festyny rodzinne i inne działania integracyjne.

Od 2023 roku na przełomie maja/czerwca odbywa się marsz z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, którego celem jest zwiększenie świadomości społecznej na temat potrzeb i wyzwań związanych z rodzicielstwem zastępczym, a także promocja solidarności i wsparcia dla rodzin zastępczych. To okazja do podkreślenia roli, jaką pełnią rodziny zastępcze w życiu dzieci, dając im miłość, opiekę i bezpieczne środowisko do rozwoju. Marsz jest także okazją do integracji

społeczności lokalnej i podkreślenia, że każde dziecko zasługuje na szansę na szczęśliwe i pełne miłości dzieciństwo.

W celu promowania idei rodzicielstwa zastępczego cyklicznie na portalach społecznościowych, Facebooku, stronie internetowej PCPR, w lokalnej prasie ukazują się informacje dotyczące naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz warunków, jakie powinny spełniać osoby zainteresowane pełnieniem tej funkcji. Nawiązano również współpracę z lokalnymi mediami.

PCPR w Gnieźnie prowadzi również punkt konsultacyjny do spraw rodzicielstwa zastępczego. Pracownicy udzielają kompleksowych informacji na temat rodzicielstwa zastępczego i kwalifikują kandydatów na opiekunów zastępczych. Organizowano również „Tydzień Otwartych Drzwi ds. rodzicielstwa zastępczego”, który cyklicznie powtarzano.

Pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie prowadzą również punkt konsultacyjny z zakresu poradnictwa specjalistycznego, rodzinnego i socjalnego dla osób i rodzin, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie prowadzi szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych. Od 2023 roku szkolenie prowadzone jest według programu pn. „Rodzina zastępcza” opracowanego przez Stowarzyszenie „Dziecko” zatwierdzonego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej decyzją Nr 1/2021/RZ z dnia 22 stycznia 2021 r. Szkolenie jest bezpłatne dla mieszkańców powiatu gnieźnieńskiego. Szkolenie jest obowiązkowe. Prowadzi je dwoje wykwalifikowanych trenerów. Kandydaci mają możliwość porozmawiania z trenerami na konsultacjach indywidualnych, jak również – odbywają 10-godzinne praktyki w rodzinie zawodowej funkcjonującej na terenie powiatu gnieźnieńskiego. Po spełnieniu wszystkich wymogów przez kandydatów zrealizowaniu przez nich wszystkich zadań oraz zgromadzeniu potrzebnych zaświadczeń rodzina uzyskuje kwalifikację na rodzinę zastępczą.

Od tego momentu dana rodzina wykazuje gotowość przyjęcia dziecka. Na przestrzeni 2022 – 2024 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie organizowało szkolenie przygotowujące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W latach 2022-2024 odbyły się łącznie 3 szkolenia, po 1 szkoleniu w roku kalendarzowym.

Tabela 9. Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych na koniec danego roku

Szkolenia	Rok			Ogółem
	2022	2023	VI 2024	
Liczba przeszkolonych osób	15	21	17	53

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie prowadzi grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Są to spotkania, które mają na celu pomoc rodzinom w rozwiązywaniu ich bieżących problemów, wzmocnieniu ich kompetencji związanych z opieką nad przyjętymi dziećmi oraz służą integracji rodzin zastępczych z terenu powiatu gnieźnieńskiego. Na spotkaniach omawiane są bieżące problemy i zagadnienia interesujące uczestników na podstawie konkretne sytuacje z życia rodzin zastępczych. Ponadto osoby obecne na zajęciach otrzymują dodatkowe materiały i opracowania psychologiczno-pedagogiczne różnych kwestii wiążących się ze wskazówkami

postępowania w przypadku określonych trudności wychowawczych np. radzenia sobie z kłamstwem, uczenia samodzielności, technik dyscyplinujących odnoszących się do wzmacniania pozytywnych zachowań, wzmacniania samokontroli dziecka, reagowania na jej brak, efektywnej komunikacji, bądź specyficznych zaburzeń w rozwoju dzieci (zaburzenia więzi – RAD, alkoholowy zespół płodowy – FAS, zespół nadpobudliwości psychoruchowej – ADHD). W czasie trwania grup wsparcia, opiekunowie mają zapewnioną opiekę nad dziećmi.

II.7. Projekt „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w subregionie konińskim”

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie od października 2023 r. bierze udział w projekcie „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w subregionie konińskim”. Celem projektu jest zwiększenie dostępności i poszerzenie zakresu usług wspierających dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej, ich rodzin biologicznych, rodzin zastępczych oraz ich otoczenia, usamodzielniający się i usamodzielnieni wychowankowie pieczy zastępczej, podmioty i osoby realizujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z terenu powiatu gnieźnieńskiego. W projekcie przewidziane są zadania takie jak: diagnozy pogłębione, w oparciu, o które prowadzone będą działania wspomagające rozwój (np. fizjoterapia, psychoterapia, pomoc logopedy) kompensujące opóźnienia edukacyjne, społeczne, działania przygotowujące do usamodzielnienia m.in. warsztaty umiejętności, treningi samodzielności, grupy wsparcia itp., działania wspierające w procesie usamodzielnienia, w tym: mieszkania ze wsparciem, wsparcie w pozyskaniu zatrudnienia itp., usługi dla osób pełniących funkcje rodziny zastępczej oraz dla rodzinnych domów dziecka; dla opiekunów osoby usamodzielnianej, rodzin biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz ich otoczenia, a także wsparcie dla kadry instytucji regionalnego systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym przede wszystkim pracowników jednostek realizujących zadania. Projekt zakłada wzmocnienie rozwoju psychologiczno-społecznego dla dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej i przygotowania ich do jak najlepszego, samodzielnego życia, poprawę funkcjonowania rodzin zastępczych, objęcie wsparciem osób zaangażowanych do realizacji zadań systemu pieczy zastępczej, rozwinięcie i poszerzenie współpracy różnych podmiotów i instytucji działających na rzecz pieczy zastępczej. Partnerem wiodącym projektu jest Województwo wielkopolskie/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

III. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia, oddziaływań terapeutycznych. Podstawą do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest Postanowienie Sądu.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. W pierwszej kolejności, kiedy wystąpi konieczność zapewnienia

opieki całodobowej, rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Umieszczenie dziecka następuje na podstawie Postanowienia Sądu, na wniosek rodziców dziecka lub osoby trzeciej.

Pomimo stosunkowo dużej liczby rodzin zastępczych, nie zawsze jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie pieczy zastępczej. Istnieją takie sytuacje, w których nikt z członków rodziny nie chce, bądź z różnych względów nie jest w stanie podjąć funkcji opiekuna zastępczego, natomiast rodzin zastępczych zawodowych jest w dalszym ciągu zbyt mało. W takich sytuacjach małoletnie dzieci trafiają do instytucjonalnych form opieki zastępczej.

Powiat Gnieźnieński prowadzi placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego, które od 01.09.2020 r. zostały włączone w struktury Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.

Na terenie powiatu gnieźnieńskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1, ul. Marii Konopnickiej 18, 62-200 Gniezno, w której na dzień 30.06.2024 r. przebywało 14 wychowanków,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2, ul. Marii Konopnickiej 20, 62-200 Gniezno, w której na dzień 30.06.2024 r. przebywało 14 wychowanków.

III.1. Opieka i wychowanie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Powiat Gnieźnieński zapewnia instytucjonalną opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie bądź częściowo jej pozbawionym w ramach dwóch socjalizacyjnych placówek opiekuńczo-wychowawczych, w których jest łącznie 28 miejsc.

Placówki te zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. W trakcie pobytu w placówce dziecko ma dostęp do kształcenia adekwatnego do jego wieku oraz możliwości rozwojowych, jak również do pomocy psychologiczno-pedagogicznej, odpowiedniej do zaburzeń i odchyleń rozwojowych bądź specyficznych trudności w uczeniu się.

W ramach działań socjalizacyjnych placówki zapewniają dostęp do kształcenia oraz dążą do wyrównywania opóźnień rozwojowych i szkolnych. Organizują dla swoich podopiecznych odpowiednie formy opieki w środowisku. Placówki podkreślając istotę organizacji czasu wolnego w procesie opiekuńczo-wychowawczym dziecka oraz wychodząc naprzeciw integracji swoich podopiecznych z dziećmi i młodzieżą spoza placówek, zapewniają dostęp do szerokiego wachlarza zajęć sportowych.

W trakcie pobytu dziecka w placówce socjalizacyjnej prowadzone są działania mające na celu jego powrót do rodziny naturalnej bądź przeniesienie do rodzinnej formy pieczy zastępczej. W ramach działań zmierzających do powrotu dziecka do rodziny biologicznej, prowadzona jest intensywna praca z rodziną dziecka, celem usprawnienia jej umiejętności opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 10. Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego w latach 2022-VI 2024.

Placówka	Rok			Suma
	2022	2023	VI 2024	
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 1	0	4	6	10
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 2	2	10	1	13
Razem	2	14	7	23

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

III.2. Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej

Pełnoletni wychowankowie opuszczający pieczę zastępczą zostają objęci pomocą dla osób usamodzielnianych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną przyznaje się pomoc na: kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie. Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia. Zapewnia się również pomoc prawną i psychologiczną.

Dominującym problemem osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu mieszkania oraz odnalezienie się na rynku pracy. Usamodzielniani wychowankowie mają wiele trudności w poruszaniu się po wszelkiego rodzaju instytucjach (w tym załatwianiu spraw urzędowych), jak i gospodarowaniu domowym budżetem.

Tabela 11. Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z przysługujących form pomocy w latach 2022-VI 2024

Formy pomocy	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Pomoc pieniężna na kontynuację nauki	18	23	13
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	11	13	5
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	5	9	4

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Tabela 12. Liczba wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z przysługujących form pomocy w latach 2022-2024

Formy pomocy	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Pomoc pieniężna na kontynuację nauki	10	15	6
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	9	3	7
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	7	7	7

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Tabela 13. Kwoty wypłaconych świadczeń wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022-VI 2024

Formy pomocy	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Pomoc pieniężna na kontynuację nauki	124 376,90 zł	102 531,39 zł	52 089,00 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	58 039,00 zł	52 690,00 zł	36 388,00 zł
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	8 736,00 zł	25 736,00 zł	8 622,00 zł

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

Tabela 14. Kwoty wypłaconych świadczeń wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2022-VI 2024

Formy pomocy	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Pomoc pieniężna na kontynuację nauki	77 889,00 zł	60 513,55 zł	18 443,00 zł
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	46 080,00 zł	18 644,00 zł	57 908,00 zł
Pomoc pieniężna na zagospodarowanie	27 303,00 zł	24 175,00 zł	24 922,00 zł

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

III.3. Mieszkania treningowe

W powiecie gnieźnieńskim funkcjonują 2 mieszkania treningowe, które przeznaczone są dla pełnoletnich usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz pełnoletnich usamodzielnianych na podstawie ustawy o pomocy społecznej, nie dysponujących własnym mieszkaniem lub pozbawionym możliwości powrotu do rodziny, a wskazujących w planie usamodzielnienia powiat gnieźnieński jako miejsce osiedlenia. Mieszkanie przeznaczone jest na jednoczesny pobyt trzech osób. Usamodzielniani wychowankowie mają szanse doświadczenia samodzielnego funkcjonowania przy wsparciu opiekuna mieszkania. Uczą się właściwego dysponowania pieniędzmi, prowadzenia gospodarstwa domowego, załatwiania spraw urzędowych, zaspokajania codziennych życiowych potrzeb, efektywnego zarządzania czasem, poszukiwania pracy, uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, a także odpowiedzialności za swoje decyzje.

Tabela 15. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z mieszkań treningowych na terenie powiatu gnieźnieńskiego w latach 2022-2024

Formy pomocy	Lata		
	2022	2023	VI 2024
Pobyt w mieszkaniu treningowym	6	6	5

Źródło: dane własne PCPR w Gnieźnie

IV. WNIOSKI Z DIAGNOZY PIECZY ZASTĘPCZEJ NA TERENIE POWIATU GNIEŹNIEŃSKIEGO

Skuteczna pomoc dzieciom pozbawionym opieki wymaga skoordynowanego działania różnych instytucji: Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie-Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, ośrodków pomocy społecznej, sądów, placówek opiekuńczo-wychowawczych, szkół, przedszkoli, rodzinnych form opieki zastępczej, Policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, oraz innych instytucji zajmujących się statutowo pomocą dziecku i rodzinie w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Bardzo ważną formą opieki nad dzieckiem, gdy nie może jej sprawować rodzina naturalna jest rodzicielstwo zastępcze. Negatywne i traumatyczne doświadczenia dzieci wyniesione z rodziny pochodzenia niezwykle intensywnie wpływają na codzienność dziecka i nowych opiekunów. Istotne w pracy z tą grupą dzieci, jest podjęcie działań zmierzających do odbudowy relacji z innymi, odbudowy poczucia bezpieczeństwa oraz zaufania do osób dorosłych. Wychowywanie się w ciepłej, rodzinnej atmosferze, wypełnionej miłością i poczuciem bezpieczeństwa – to bezwzględne prawo każdego dziecka. Praca z dziećmi pozbawionymi rodziny naturalnej to szczególne wyzwanie wymagające wsparcia i pomocy służb odpowiedzialnych za pieczę zastępczą. Doświadczenie w pracy z rodzinami zastępczymi utwierdza Realizatorów Programu w przekonaniu, że jest to najlepsza forma pomocy dziecku, którego rodzice z różnych przyczyn nie mogą sprawować nad nim opieki. Powiat organizuje szereg działań na rzecz rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej poprzez: organizowanie lokalnych akcji promujących rodzicielstwo zastępcze; organizowanie profesjonalnych szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe, rodziny zastępcze niezawodowe oraz kandydatów deklarujących chęć prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Opiekę psychologiczną – pedagogiczną oraz wszechstronne wsparcie rodzinom zapewnia Organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Propozycja szkoleń dla opiekunów zastępczych jest szeroka, szkolenia dopasowane są do aktualnych potrzeb. PCPR stara się chronić zawodowych rodziców zastępczych przed wypaleniem zawodowym. Organizowane są dla nich warsztaty, podczas których analizowana jest zawodowa i rodzinna kondycja rodziny, oceniana jest efektywność aktualnie stosowanych strategii radzenia sobie ze stresem, doskonalone są umiejętności pokonywania zagrożenia wypaleniem zawodowym. Opiekunowie nabywają umiejętności radzenia sobie ze stresem przez eliminację lub zmniejszenie destrukcyjnego wpływu stresu na funkcjonowanie zawodowe. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej umożliwia rodzinom zastępczym wspólne pokonywanie napotkanych trudności poprzez grupy wsparcia, zapewnia pomoc prawną, psychologiczno-pedagogiczną oraz stałe wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Ponieważ rodzina zastępcza jest opieką tymczasową, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie dba o to, aby dzieci miały stały kontakt z rodzicami biologicznymi, tak aby więzi emocjonalne były podtrzymywane oraz aby dzieci zawsze miały szansę powrotu do rodziny pochodzenia. Z uwagi na fakt, iż pracę z rodziną pochodzenia prowadzą ośrodki pomocy społecznej, nie bez znaczenia pozostaje zsynchronizowanie części zadań na poziomie powiatu i gminy. Wszystkie rodzinne formy pieczy zastępczej stwarzają możliwość nawiązania bliższych więzi emocjonalnych, kompensujących deficyty rozwojowe dzieci, dają możliwość właściwego przygotowania do przyszłego samodzielnego dorosłego życia jednostki w warunkach zbliżonych

do rodziny naturalnej. Kluczową rolę w pracy z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej stanowi podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących z rodziną i dzieckiem. Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2025-2027 wyznacza nowe kierunki działania oraz zakłada kontynuację dotychczasowych działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Program wskazuje również kierunki zmian prowadzonych działań, rozszerzając ofertę lub wprowadzając modyfikację w celu podniesienia ich efektywności. Nowy okres programowania będzie stanowił wyzwanie dla jednostek organizacyjnych Powiatu oraz realizatorów niniejszego dokumentu, w kwestii stworzenia efektywnego i wysoce optymalnego systemu pieczy zastępczej. Budowanie pozytywnego wizerunku rodzicielstwa zastępczego pozwoli na pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziców zastępczych oraz umożliwi organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacji koniecznej, dobór właściwego środowiska zastępczego bez dodatkowego obciążenia już istniejących środowisk zastępczych.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania oraz limitowania rodzin zastępczych, funkcjonujących w powiecie. Aktualnie efektywność pozyskiwania nowych kandydatów jest zbyt niska w stosunku do istniejących potrzeb – pomimo organizowania różnych form promocji rodzicielstwa zastępczego. Utworzenie nowych rodzin niezawodowych, zawodowych oraz pogotowia rodzinnego jest niezbędnym elementem w realizacji niniejszego Programu.

Na podstawie powyższej diagnozy Organizator rodzinnej pieczy zastępczej powinien skierować działania przede wszystkim na:

- 1) Objęcie większej ilości rodzin zastępczych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- 2) Utworzenie dodatkowego etatu koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- 3) Ustanowienie rodzin zastępczych zawodowych.
- 4) Ustanowienie rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.
- 5) Utworzenie Rodzinnego domu dziecka.
- 6) Sukcesywne organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych.
- 7) Organizowanie działań wspierających rodziny zastępcze.
- 8) Objęcie większej ilości rodzin biologicznych wsparciem asystenta rodziny w celu powrotu dziecka z rodziny zastępczej do domu rodzinnego.
- 9) Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych, z niskimi kompetencjami opiekuńczo-wychowawczymi.
- 10) Kontynuowanie działań promujących rodzicielstwo zastępcze celem pozyskania nowych kandydatów na rodziców zastępczych.
- 11) Kontynuowanie prowadzenia mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.
- 12) Kontynuacja pozyskiwania lokali dla usamodzielnianych wychowanków z zasobów gminnych oraz miejskich na rzecz usamodzielnianych wychowanków.
- 13) Poszerzenie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w kierunku aktywizacji zawodowej pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

- 14) Wsparcie rodzin zastępczych np. poprzez zwiększenie dostępności i poszerzenie zakresu usług wspierających, wspomagających rozwój.

V. CELE I ZADANIA PROGRAMU NA LATA 2025-2027

Cel	Zadanie	Realizacja	Wskaźniki realizacji
PROMOCJA I ROZWÓJ RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat rodzicielstwa zastępczego. Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego	Konferencje, kampanie społeczne, broszury, ulotki, materiały promujące, audycje radiowe, media, ogłoszenia, spotkania z rodzinami, festyny integracyjne	• liczba uczestników • liczba materiałów reklamowych • ilość spotkań • liczba kampanii i działań promocyjnych • zapewnienie w budżecie środków finansowych na organizację rodzicielstwa zastępczego • liczba metod i form pozyskiwania kandydatów • liczba rodzin zastępczych biorących udział w festynach
	Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Ogłoszenia w mediach, ulotki, broszury, ogłoszenia parafialne	• liczba ogłoszeń
	Prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	Szkolenia	• liczba osób zakwalifikowanych na szkolenie • liczba wydanych zaświadczeń kwalifikacyjnych
	Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia, i rodzin pomocowych	Grupy wsparcia	• liczba uczestników objętych wsparciem, • liczba spotkań
	Możliwość skorzystania przez rodziny zastępcze z poradnictwa: prawnego, psychologicznego i pedagogicznego	Poradnictwo specjalistyczne	• liczba udzielonych porad
	Współpraca w zakresie przeprowadzenie Okresowych ocen sytuacji dzieci (psycholog,	Przeprowadzenie ocen	• liczba sporządzonych ocen

	pedagog, koordynator przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego, kurator)		
	Przyznanie rodzinom zastępczym ustawowych świadczeń obligatoryjnych i fakultatywnych	<i>Wyплата świadczeń</i>	Wyplacona kwota
	Zabezpieczenie finansowe dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	<i>Złożenie pozwu alimentacyjnego do Sądu Rejonowego</i>	liczba złożonych pozwów do Sądu o zasądzenie alimentów dla dzieci pozostających w pieczy zastępczej
	Zawieranie porozumień z innymi powiatami w zakresie ponoszenia wydatków lub ich zwrotu na opiekę i wychowanie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	<i>Zawarcie porozumienia</i>	liczba podpisanych porozumień
	Realizacja projektów przyczyniających się do poprawy jakości usług świadczonych w zakresie pieczy zastępczej	<i>PCPR</i>	liczba osób, instytucji zaangażowanych do realizacji projektu
	Organizowanie obchodów Dnia Rodzicielstwa zastępczego	<i>Festyny, imprezy,</i>	liczba imprez
	Pozyskiwanie kandydatów na wolontariuszy	<i>Współpraca ze szkołami</i>	- liczba kandydatów - liczba nawiązanych kontaktów z kandydatami na wolontariuszy - liczba dzieci objętych wsparciem wolontariuszy,
	Organizowanie szkoleń doskonalących kompetencje wychowawcze i opiekuńcze dla rodzin zastępczych	<i>Szkolenia, warsztaty</i>	liczba uczestników
	Współpraca z Ośrodkami Pomocy Społecznej w zakresie pracy z rodzinami biologicznymi	<i>Udział w Zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka PCPR</i>	liczba sporządzonych planów pomocy dziecku

	Określenie corocznego limitu nowych rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka 2025 -2 2026 -2 2027 -2	<i>Szkolenie PCPR</i>	• liczba przeszkolonych osób • liczba osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej • liczba nowopowstałych lub przekształconych rodzin zastępczych niezawodowych w zawodowe
	Pozyskiwanie środków finansowych oraz realizacja projektów	<i>PCPR</i>	• liczba zrealizowanych projektów, • kwota pozyskanych środków
UDZIELANIE WSZECHSTRONNEJ POMOCY RODZINIE W POWROCIE DZIECI Z PIECZY ZASTĘPCZEJ	Praca z rodziną w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Współpraca asystenta rodziny z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej	<i>OPS, PCPR</i>	• liczba skoordynowanych planów pracy z rodziną i planów pomocy dziecku
	Organizowanie spotkań dziecka z rodzicami biologicznymi oraz odwiedzin dzieci w pieczy zastępczej	<i>Udział w spotkaniach pracowników PCPR</i>	• liczba spotkań
	Ocena sytuacji dziecka i rodziny w ramach pracy Zespołu dotycząca możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej	<i>Udział w Zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka PCPR</i>	• liczba Zespołów
	Objęcie rodziny, której dzieci są w pieczy zastępczej wsparciem asystenta	<i>OPS</i>	• liczba asystentów • liczna rodzin objętych asystentem
	Rozszerzenie dostępności do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego w każdej gminie	<i>OPS</i>	• liczba i formy udzielanego wsparcia rodzinom przez OPS
	Promowanie wartości rodziny poprzez organizowanie festynów, spotkań, grup wsparcia oraz kampanii medialnych	<i>OPS, PCPR</i>	• liczba kampanii i działań promujących wartości rodzinne

	Mobilizowanie rodziców do udziału w warsztatach szkoły dla rodziców lub programach korekcyjno-edukacyjnych mających na celu poszerzenie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych	OPS, PCPR	• liczba spotkań
	Umożliwianie mediacji rodzinnych	OPS	• liczba mediacji
POLEPSZANIE FUNKCJONOWANIA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	Wzmocniona praca Zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci działających w placówkach	Udział w Zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka	• liczba Zespołów
	Intensywna praca pracowników placówki z wychowankami w zakresie edukacji szkolnej kształtowania właściwych zachowań	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	• liczba wychowanków objętych pomocą
	Intensywna praca placówki z rodzinami naturalnymi, asystentami rodzin, Organizatorem pieczy zastępczej w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	• liczba rodzin
	Pozyskiwanie rodzin zaprzyjaźnionych i rodzin zastępczych dla wychowanków	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	• liczba rodzin zaprzyjaźnionych
	Zawieranie porozumień z innymi powiatami w zakresie ponoszenia lub zwrotu wydatków za pobytu dzieci w placówce	Zawarcie porozumienia PCPR	• liczba zawartych porozumień
WSPIERANIE PROCESU USAMODZIELNIENIA	Tworzenie grup wsparcia	Utworzenie grupy PCPR	• liczba spotkań grup wsparcia
	Umożliwienie pobytu w mieszkaniu treningowym Wsparcie działań wychowanka w pozyskaniu lokalu z zasobów	Wydanie decyzji o umieszczeniu w mieszkaniu treningowym Udzielone porady	• liczba osób, którym udzielono wsparcia

DLA WYCHOWANKÓW RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	miejskich/gminnych Wsparcie w poszukiwaniu zatrudnienia na rynku pracy	<i>PCPR</i>	
	Pomoc finansowa na - kontynuowanie nauki - zagospodarowanie - usamodzielnienie	<i>Wydanie decyzji administracyjnej PCPR</i>	• liczba wydanych decyzji i kwoty świadczeń
	Monitorowanie indywidualnych programów usamodzielnienia	<i>Współtworzenie IPU, współpraca z opiekunami usamodzielnienia PCPR</i>	• liczba realizowanych IPU

VI. CZAS REALIZACJI I ADRESACI PROGRAMU

Program obejmuje lata 2025 – 2027. Odbiorcami programu są rodziny i dzieci zamieszkujące w powiecie gnieźnieńskim, w tym:

- 1) Rodziny, które wymagają pomocy nie tylko materialnej, ale głównie socjalnej oraz specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej).
- 2) Rodziny, w których występuje problem przemocy, uzależnień, trudności w funkcjonowaniu psychospołecznym oraz rodziny przechodzące kryzysy rozwojowe.
- 3) Dzieci i młodzież z rodzin z „grupy ryzyka” (w tym: zagrożenia zaburzeniami funkcjonowania psychospołecznego, rozwojowego i edukacyjnego).
- 4) Dzieci i młodzież zagrożona demoralizacją.
- 5) Dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.
- 6) Rodziny zastępcze.
- 7) Usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych i innych.

VII. OKOLICZNOŚCI MAJĄCE WPŁYW NA REALIZACJĘ PROGRAMU

1. Zagrożenia:

- Pomimo corocznego pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych obserwuje się deficyt osób gotowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
- Brak chętnych rodzin zastępczych na przyjęcie dzieci starszych, liczne rodzeństwa, dzieci niepełnosprawnych.
- Niezadowalające efekty pracy z rodzinami biologicznymi.
- Trudności we współpracy z innymi instytucjami zajmującymi się dzieckiem i rodziną.
- Uzależnienie od terminów rozstrzygania spraw w innych urzędach, np. w sądzie.
- Niechętny udział usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w proponowanych formach wsparcia.
- Brak łatwego dostępu do specjalistów, długie okresy oczekiwania.
- Wypalenie zawodowe rodzin zastępczych.

2. Szanse :

- Obecnie funkcjonujący i sprawdzający się system wsparcia: szkolenia, pomoc specjalistyczna, grupy wsparcia.
- Wyszkolona i zmotywowana do pracy kadra.
- Objęcie wszystkich rodzin zastępczych wsparciem merytorycznym przez koordynatorów i specjalistów pracy z rodziną.
- Sprawdzające się dotychczas planowanie środków finansowych i wystarczające zabezpieczenie na kolejny rok budżetowy.

- Pozyskiwanie corocznie kandydatów na rodziców zastępczych.
- Przekształcenie rodzin zastępczych niezawodowych w zawodowe.
- Powierzenie najmłodszych dzieci z nieuregulowaną jeszcze sytuacją prawną do rodzin z kwalifikacją na rodziny adopcyjne (preadopcja) w trybie tymczasowego powierzenia (zgodnie z art. 109. KRO).
- Udział rodzin zastępczych w propozycjach PCPR (projekty, szkolenia, warsztaty).

VIII. KOORDYNACJA PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Samorząd Powiatu Gnieźnieńskiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie.

Zadania Koordynatora Programu obejmują:

- a) nadzór nad realizacją Programu,
- b) pozyskiwanie partnerów w realizacji Programu,
- c) promocję Programu,
- d) zarządzanie Programem,
- e) monitoring i ewaluację realizacji całego programu.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tutaj zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł, takich jak:

1. budżetu samorządu powiatowego,
2. budżetu samorządów gminnych,
3. środki budżetu państwa.
4. budżetu innych powiatów,
5. innych funduszy i programów.

Planowanie wydatków na poszczególne działania może być dokonywane corocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków pozyskanych na dany rok.

X. MONITORING

Nieodzownym elementem towarzyszącym realizowaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów będzie dokonywana corocznie, co pozwoli na bieżące śledzenie stopnia ich wykonania oraz wprowadzenie ewentualnych korekt lub zmian. Ocena Programu, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu jego realizacji, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację. Program ma charakter

otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie raz w roku będzie przedkładało informacje o realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Radzie Powiatu Gnieźnieńskiego.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny w poszczególnych gminach w latach 2022- VI 2024 .	5
Tabela 2. Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny w przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej w poszczególnych gminach w latach 2022- VI 2024	5
Tabela 3. Formy wsparcia proponowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej zlokalizowanej na terenie powiatu	6
Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych w latach 2022- VI 2024	7
Tabela 5. Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2022- IV 2024	7
Tabela 6. Liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora w latach 2022-VI 2024.....	8
Tabela 7. Działania w zakresie pracy z rodziną:.....	8
Tabela 8. Liczba udzielonych porad specjalistycznych w latach 2022- VI 2024	10
Tabela 9. Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców zastępczych na koniec danego roku.....	11
Tabela 10. Liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego w latach 2022-VI 2024.....	14
Tabela 11. Liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z przysługujących form pomocy w latach 2022-VI 2024	14
Tabela 12. Liczba wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej, którzy skorzystali z przysługujących form pomocy w latach 2022-2024	14
Tabela 13. Kwoty wypłaconych świadczeń wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022-VI 2024	15
Tabela 14. Kwoty wypłaconych świadczeń wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2022-VI 2024.....	15
Tabela 15. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z mieszkań treningowych na terenie powiatu gnieźnieńskiego w latach 2022-2024	15

Uzasadnienie

Zgodnie z art.180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2024r. poz. 177 ze zmianami) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych i zawodowych. Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej, funkcjonującej na terenie Powiatu Gnieźnieńskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Program stanowi kontynuację kierunków działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gnieźnie w latach poprzednich, uzupełniony o potrzeby lokalne oraz obecny stan wynikający z diagnozy.